

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Факультет психології, політології та соціології
Кафедра політичних теорій

Магістерська робота

052 «Політологія»

на тему:

**«Антидемократичні політичні режими: генеза
та сучасний стан»**

Виконав: здобувач 2 курсу
галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові
науки»
спеціальність 052 «Політологія»
Железков Андрій Іванович
Керівник: доцент, к.політ.н.,
доцент Пехник А.В
Рецензент: доцент, к.істор.н.,
доцент Сушко А.І.

Одеса – 2022

Зміст

Вступ.....	3
Розділ I. Підходи до розуміння антидемократичних режимів: історичний аспект	8
Розділ II. Поняття та особливості форм антидемократичних режимів.....	19
Розділ III. фактори еліти в контексті антидемократичних політичних режимів.....	31.
Розділ IV. Трансформація антидемократичних режимів в сучасності.....	37
Висновки.....	45
Список використаних джерел	/...49

Вступ.

«Не існує ідеального способу уникнути тиранії» Карл Раймонд Поппер австрійський філософ соціолог {«Відкрите суспільство та його вороги» том I. глава 9}.

Зазвичай, у політичній науці прийнято поділяти держави за критеріями - форм держави, а саме форма територіального устрою, форма державного правління і політичний режим. фундаментом розуміння того що саме розглядається політичний режим є сукупність методів та засобів для здійснення політичної влади та зв'язки між державою і суспільством, ступінь участі суспільства в політиці, волевиявленням та юридичним закріпленими гарантії безпеки і розвитку громадського суспільства та інше. Загалом прийнято поділяти на демократичні і антидемократичні режими(авторитарні тоталітарні) які також мають класифікацію, яку буде розглянуто. Сутністю подібного є декілька факторів які будуть розглядатися у роботі - це розвиток, історичні причини та роль еліт і становлення саме в продовж існування держави, особливості і також трансформація антидемократичних режимів у сучасних умовах.

Більшість вчених вважають сам тип автократії і тоталітаризму лише як ступінь розвитку суспільства і держави, але рецидив сил узурпації влади може виникнути як тільки з'явиться подібна ситуація - лише на мить забути про свої свободи і права і цим підготовлюється фундамент для схизми пріоритетів і нехтуванням демократичного розвитку. Саме тому актуальність - це є сприйняття та захист інтересів суспільства, через подібний наступ автократій і тоталітаризму загроза не тільки самим ідеям рівності, гарантії на життя але і людством загалом. \

Дослідження по цим питанням в сфері освіти, наукових робіт та регулярних проявів прикладів в інформаційному просторі для широких верств населення:

саме необхідності політичної відповідальності, політичної культури, розуміння політичних процесів навіть якщо потрібно проведення спеціальних курсів бесід. Можливо і не треба перебільшувати ситуацію, але нехтування громадянськими обов'язками та сформована в мислені недовіра або байдужість приводить до саме передумов встановлення антидемократичних режимів.

В ХХІ ст. в більшості країнах Азії, африканського континенту і Латинської Америки досі існують антидемократичні режими, наївність погляду повноцінних демократій на такі фактори закладається в тому що вони є "пережитками Холодної війни" і з легкої руки вірять що це все є тимчасовим явищем, Нажаль подібна точка зору не є досить глибокою, а спроби міжнародних інституцій – нажалі недостатньо, в державах с подібними режимами цілі народи страждають від жорстокості, та репресіям піддається політична опозиція СМІ, науковці, в авторитарно-тоталітарних державах панує ідеологія влади, велич вождізму, де немає місця соціальній злагоді.

В міжнародних відносинах прийнято поважати суверенність і недоторканість держави і її кордонів, подібне невтручання загалом виправдано подіями Холодної війни та повагою до рівноправних політичних відносинах. Але автократії часто нехтують права та свободами міжнародного права стосовно суверенності та впадають в стан зверхності та неповаги ґрунтують «поклади імперських амбіцій», на регіональному рівні є приклади небажання мати справу з державами тоталітарного режиму - в Гвінеї і Буркіна-Фасо після воєнних переворотів в 2021 і 2022 роках відповідно членство обох держав в Африканському Союзі було призупинено через порушення принципів організації (а саме сприянні міжнародному співробітництву у відповідності з уставом ООН і Загальною декларацією прав людини і Африканською хартією прав людини та народів). Ідентична ситуація існує с призупиненням членства Малі і Судану(після воєнних переворотів 2020 і 2021 роках).

У даній роботі окремо привернемо увагу до гібридних режимів, саме через те що вони є частиною переходу від антидемократичних режимів до демократії, так і навпаки є етапом згортання демократичних перетворень. Також висвітлюється поняття, основні кроки становлення та особливості тоталітарних і авторитарних режимів, їх генезис та сучасні прикриття.

Мета - з'ясувати основні риси та проаналізувати сторони антидемократичних режимів, звернути увагу на основні різновиди режимів, досліджується географія виникнення і поширення, особливості в наведених прикладах латиноамериканського регіону та африканського континенту.

Об'єкт дослідження - антидемократичні режими(тоталітарні і авторитарні) окремо в 3 пункті розглянеться гібридний режим.

Предмет дослідження - поняття, ознаки, особливості та розвиток антидемократій і їх трансформація в сучасних формах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в дипломній роботі вирішено актуальне завдання, яке полягає в дослідженні особливостей генези розвитку, теоретичних засад ролі та різновидність еліт в державах тоталітарно-авторитарних режимів, визначенні аспектів особливостей і тонкощів першопричин виникнення антидемократій. Зокрема, в дипломній роботі - досліджено типологію антидемократичних режимів, охарактеризовано інструменти і методи, проаналізовано особливості генезису, описано механізми впливу на розвиток держави і суспільства.

Наукові методи використані в роботі – історичний метод полягає в детальному розгляданні процесів розвитку в процесі історії людства, аналітичний – змістовне викладання в роботі пов'язаних аспектів з тематикою, системний – розподілення матеріалу від опису та обґрунтування до наслідків, порівняльний метод полягає в дослідженні особливостей антидемократичних та гібридних режимів в контексті регіону і часу трансформації, метод індукції – в пошуках першоджерела існування,

консолідації влади, дії еліт та із яких принципів формувалось управління, функціонально-вартісний метод – дослідження об'єкта з метою розуміння його в сенсі впливу на розвиток держави та суспільства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні теоретичні положення та висновки дослідження можуть бути використані в процесі подальшого аналізу і вирішення наукових і практичних проблем в освітньому процесі під час підготовки розділів підручників і навчальних посібників у рамках курсу «Теорія держави і права»; при підготовці відповідних методичних матеріалів, складанні навчальних робочих програм, навчально-методичних комплексів.

Ступінь наукової розробленості - фундаментальні праці з вивчення тоталітаризму і авторитаризму Ф. Хайєк «Шлях до рабства», Х. Арендт «Джерела тоталітаризму», К. Фрідріх і З. Бжезінський "Тоталітарна диктатура і демократія", К. Поппер "Відкрите суспільство і його вороги" Р. Арон «Демократія і тоталітаризм» М. Джилас «Обличчя тоталітаризму», Л. Даймонд «Демократія, що розвивається: на шляху до консолідації» глава ("Четверта хвиля"), Пехник А. «Поняття, типологія та причини виникнення тоталітаризму» Попович Т. Лемак В. «Тоталітарний режим: теоретико-правові аспекти», Литвинов О. «Роль теорій природного права у створенні сучасного світу», Гріневич В. «Подолання тоталітарного минулого», Брайлян Є. «Змова диктаторів. Поділ Європи між Гітлером і Сталінім», Ремізов А. «Гібридний режим: деякі проблеми концептуалізації» Чорна Н. «Тоталітаризм як соціокультурний феномен: проблема розуміння та нові виклики в інформаційну епоху», Чабанна М. «Авторитаризм і тоталітаризм уявна подібність та сутнісна різниця», Єрмак В. «Тоталітарний режим та його різновиди».

Обсяг та структура магістерської роботи – складається з чотирьох розділів і висновків. У першому розділі наукові, історичні дослідження та

першоджерела виникнення та розвитку в історичному процесі, У другому розділі розглянути теоретичні засади та типологію антидемократичних режимів В розділі третьому проаналізувати фактор еліти та її генезу і поведінку пріоритетів управлінських рішеннях. В четвертому розділі – звернути увагу на трансформацію в сучасних умовах, окремо приділити увагу та методи впливу, зокрема інформаційного, також уважно розглянути «гібридні режими».

Розділ I. Підходи до розуміння антидемократичних режимів: історичний аспект.

Якщо взяти до уваги природу авторитаризму і тоталітаризму, то цілком можна почати з історичних причин, тобто абсолютних монархій і традиціоналістичному суспільству. У часи стародавнього Риму і періоду республіки влада теж належала переважно аристократії(патриціям, згодом вони будуть становити склад сенату). У II ст. до. н. е. створюється Нобілітет замкнений орган, члени якого мали право на вищі посади у державі(крім сенаторів-патриціїв право отримати владу можуть і плебеї, тобто признаний римський народ). Пізніше, у епоху імперії сенат не грає важливої ролі, переважна кількість повноважень у імператора, а за Тетрархії сенат поступово стає лише дорадчим органом. Появляється новий прошарок серед сенату: радники імператора.

В період середньовіччя елітою були нащадки римської системи: землевласники і воїни-професіонали. На руїнах римської імперії виникають королівства і імперії з переважно фіксованою соціальною драбиною. Саме воїни за свої заслуги отримують кращі лени землі і утворюють маєткові господарства. Здобуваючи силу вони починають впливати на державну політику. Цей етап завершується бенефіціальними реформами Карла Мартелла де встановлюється чітка система могутності: вирішальними були сила і гроші(саме тому що ведення війни вимагало все фінансових більше ресурсів), як наслідок утримувати своє положення могли тільки багатші і найсильніші. Станом на X ст. не кожен міг стати воїном. В XIII-XIV ст. виникає дворянство, як нова еліта. З розвитком держави дворянство поділялось на вище титуловане, середнє і лицарів(у Франції виникає Дворянство шпаги і Дворянство мантиї, які стають двигуном державного апарату і війська, між тим як владну ланку займає вища титулована знать, в

Англиї дворянство поділялось на вищих Лордів, середню шаблину – займали Джентрі, і не титулованих джентльменів).

З початком епохи Відродження і становлення абсолютизму, феодалська титулована знать поступово відтісняється від прийняття політичних рішень чиновниками, суддями і радниками(людьми короля). Абсолютизм починає опиратися на буржуазію і надає їм привілеї і можливості приймати участь у державній політиці. Саме на цей час починаються формування іншого шляху розвитку, падіння авторитету церкви став все більшим – через зростання впливу протестантизму, велику роль у відігриванні формування національної держави та відокремлення від влади Риму стали Мартін Лютер, Жак Кальвін. Італійські війни принесли не тільки розвиток в технічному аспекті, але й дали розуміння людству щодо поширених конфліктів, різницю між політичними силами, та укладом суспільного ладу в Італії та чим він відрізняється від Фонації, Іспанії, Бургундії, Австрії. Якщо описані форми правління та поведінку лідерів держав та Папи Брантомом, Ларошфуко, Бертрамом давали більш емоційної характеристики та були мемуарами, то Н. Макіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанело – давали чітку і структуровану характеристику владних відносин, політичних дій, та досконало розуміли реалії політичного життя держав, характер здійснення влади. Також деякі ідеї щодо тоталітаризму присутні в працях Бабефа, Сен-Симона, Гегеля. [8]

Значний внесок був здійснений М. Вебером та К. Поппером – перший правдиво зауважив що прихід тоталітаризму виступають соціально-політичні кризи в суспільстві і державі. Другий вважав що в історичному процесі суспільство має скинути тягіння стагнації, адже «закрите суспільство» приречене на відсталість і з часом на асиміляцію більш розвинених. [45]

Так станом на XVII-XIX ст. аристократія фактично не перебуває у владі(Кардинал Ришельє серед багатьох заслуг відомий і тим що вперше у консервативній Франції зміг усунути від влади титуловану аристократію і ввів систему намісництв і інтендантів. За правління Людовика XIV і Людовика XV дворянські титули скасовувалися і придбати їх могли лише ті

хто мав великий достаток, внаслідок буржуазія отримує більшість дворянських титулів і стає новою політичною елітою. В Іспанії Філіп II остаточно усуває титулованих грандів від політики і створює систему намісництв і секретарів, які теж переважно становлять буржуазію і впливали на всі економічні і політичні справи. В Англії після Славної революції вища титулована знать і дворянство вимушені віддати частину владних повноважень буржуазії, в період Вікторіанської епохи аристократія становила лише в половині палати лордів і третини палати общин). Революції 1848 р. остаточно закріпили панівне становище в суспільстві за буржуазією, таке становище присутнє й по сьогодні.

Монархія особлива форма консерватизму і вбирає в себе важелі тих принципів, які є джерелом монархістів і їхніх рухів, є тим що було вплетено в життя суспільства століттями. Переглянувши вище приклади розвитку: отже, після епохи середньовіччя, тобто епохи заснування догм і фундаменту(реформи і устав Папи Григорія I, роботи Фоми Аквінського,) - становлення абсолютизму в західній Європі, закріпило утворення національних держав приблизно тх межах які вони існують і до нині. Монархія, як форма правління неоднорідна впродовж століть показала всю гнучкість і мінливість, завдяки яким їй вдалося вижити в сучасних державах. В процесі еволюції монархія пройшла шлях від її історичних типів: сакральної, патріархальної і деспотичної(раннє середньовіччя) через епохи освіченого абсолютизму і станово-представницьких монархій(XV-XVIII ст.), до сучасних дуалістичних і конституційних форм монархічного правління.

Розглядаючи основну рису монархії – престолонаслідування. Виділяють три сучасних принципи: Салічний принцип, Кастильський, і Австрійський принцип(Прагматична санкція).

Салічний принцип престолонаслідування – бере свій початок в стародавніх франкських кутумах Хлотаря I, потім підтверджений феодалними кутумами Людовика Святого, при цьому він спочатку мав характер сеньйоратного

спадкування. за ним жінки ні в якому разі не допускалися до влади(не мали права взагалі приймати у спадок матеріальну спадщину). (сучасна Саудівська Аравія, Оманський Султанат).

Інші два принципи престолонаслідування виникли в новий час, коли вже існували прецеденти спадкування жінками матеріальної спадщини: Австрійська система престолонаслідування(Прагматична санкція) – жінки допускаються до престолонаслідування, в тому разі коли не існувало нащадків чоловічої статі. Прагматична санкція була введена імператором Карлом VI, в якій було заявлено про неподільність володінь Австрії і наслідування Марії-Терезії. Наслідком цього стала війна за австрійський спадок, але згодом австрійський принцип престолонаслідування був визнаний всіма країнами Європи. В 2011 р. відмінено Прагматичну санкцію в Люксембурзі, останній монархічній державі де вона діяла.

Кастильський принцип престолонаслідування – жінки усуваються від влади лише в межах однієї лінії. Кастильський принцип був створений Фердінандом VII в 1830 р. щоб забезпечити короною доньку Ізабеллу II. На сучасному етапі кастильський принцип наслідування діє в самій Іспанії і Великобританії. Окремо слід розглянути саме британський консерватизм, та чому він відрізняється від інших, також той факт що Великобританія цілком демократична держава: (На початку XIX ст. консервативні кола Британії були представлені великими землевласниками і представниками англіканської церкви. Опираючись на ідеї класичного консерватизму – природної нерівності в суспільстві через жорстку ієрархію і нерівність соціальних класів. Однак після промислового перевороту і на прикладі інших держав, які не змогли втримати традиційні режими консервативного толку. В час Вікторіанської епохи, новий лідер консерваторів і прем'єр-міністр Дазраелі почав вводити нові реформи в економіці, розуміючи що треба змінювати принципи консервативного управління державою, щоб зберегти

існуючий лад в країні. Це дало результати – протягом XX ст. консервативні уряди збільшили свою електоральну підтримку).

Витоком могутності монархій – були аж ніяк не армії та титулована і службова знать, силу мали притоки ідеї, ідеї традиційного суспільного ладу: та «Традиціоналізм» як політичну течію, під гасла та принципи якої стали роялісти – на противагу лібералізму. Традиціоналістичну течію консерватизму, котра історично була першою, яка заклала початок консерватизму, пов'язують, саме з представниками-засновниками класичної школи - як Е.Берк (1729-1797), Ж. де Местр (1753-1821), Л. де Бональд (1754-1840), Л. Жуазель. Найвідомішими прибічниками й послідовниками Е. Берка у тогочасній Європі були французькі політичні діячі, публіцисти і філософи Луї де Бональд (1754 -1840), Жозе де Местр (1753-1821), австрійський канцлер Клеменс Меттерніх (1773-1859), а в США — «батьки-засновники» цієї держави Джон Адамс (1735-1826), Олександр Гамільтон (1757-1804). Одним з батьків-засновників консерватизму відносять Ж. де Местра, класика феодально-аристократичного консерватизму. Важливу роль відіграє поняття «Традиціоналізм». На противагу ідеям Просвітництва традиція протиставляється розуму й ставиться над ним, оскільки підкорення їй означає дію в співвідношенні природним станом речей та віковою мудрістю. Традиціоналізм лежить в основі розуміння зміни, відновлення, реформи, проведення котрих не повинно порушувати природного стану речей. При цьому виділяють два основних види реформ: реформи, що направлені на відновлення традиційних прав і принципів та превентивні реформи, націлені на запобіжні дії від революції. При цьому розмежовують «зміни» та «реформи». Зміна переоцінює суть об'єкту, реформа - її не торкається та являє собою вимушений засіб. Ж. де Местр, відмовляючись від республіки, будь-якої реформи та протиставляючи їй традицію й авторитет, вбачав шлях до спасіння в посиленні політичної ролі завдяки релігії. Ядром політичних ідей де Местра явилась ідея «Еквілібра», тобто створення

стратегічної рівноваги в політичному та духовному житті на базі теократичного підходу. [26]

Канцлер Меттерніх виходив з ідеї еквілібріуму як збалансованої системи європейських держав, заснованої на дотриманні балансу між наймогутнішими державами. Таку систему він вбачав у Священному союзі, створеному 1815 р. в Парижі монархами Австрії, Росії і Пруссії. Зовнішньополітичний еквілібріум найтіснішим чином пов'язаний із внутрішньополітичним пануванням консервативних сил.

Отже консерватизм спочатку захищав інтереси монархічно-аристократичних кіл у їхній боротьбі проти буржуазії і лише згодом став: щоразу більше використовуватись буржуазією для захисту власних інтересів(правління у Франції Луї-Філіпа орлеанського , який був до речі зобов'язаний своїй владі крупним промисловцем). Наповнення консерватизму буржуазним змістом розпочалось після революцій 1848-1849 рр. з остаточним поступками монархічних кіл і початком реформ у багатьох країнах. Теорія «Освіченого абсолютизму» Гоббса та Вольтера які були захоплені формулою «Ідеального правління», лицемірно був використаний як «гарний міф» імператорськими і королівськими дворами Австрії, Франції, Пруссії, Іспанії і Неаполя. Розвиток середньої буржуазії і збільшення класу робітників у всіх країнах Європи робив неможливим повернення до багатовікових традицій феодальної епохи та пануванні абсолютних монархій.

Консерватизм остаточно змінився після другої світової війни: почав консолідувати суспільство під гаслами традиційних цінностей, і впровадженням концепції держави соціального блага. За роки холодної війни консерватори поєднували традиційний уклад суспільства з боротьбою проти тоталітарних режимів і захисту прав і свобод. Процес трансформації принципів консерватизму в Британії, завершився в саме на таких засадах:

- 1). Підводити до змін суспільство поступово, а не радикально.

2). Перевага конкретних цілей перед утопічними.

3). Захист верховенства права

4). Підтримка середнього бізнесу, і в загальному обмеження втручання держави у життя людей. Британський консерватизм підтримують конституційну монархію, але проти узурпації влади, суспільство повинно йти шляхом еволюції. Як зазначено навіть суспільство з консервативними принципами втілення політичних рішень створило дійсно унікальну модель, таку яка стала фундаментом і привела до необхідних процесів демократизації, водночас збереглися у новому форматі, варіанті «традиційні ціннісні категорії».

Іншим прикладом слугує політика першого рейхсканцлера Німецької імперії Отто фон Бісмарка (1815-1898), на відміну від прем'єр-міністра Дізраелі, Бісмарк соціальну базу своєї консервативної політики вбачав передусім у соціальних верствах з сильними пережитками станових уявлень — селянах, ремісниках, торговцях. Він намагався довести, що великі землевласники є природними союзниками цих верств у їхній боротьбі з великою буржуазією.

Характерною особливістю тоталітаризму є загальнодержавний контроль над усіма сферами життя як і людини так і всіх верств населення, жорсткою ієрархією у владній структурі занадто великий апарат виконавців-бюрократів, німецький соціолог і політолог Роберт Міхельс зауважив це у «Залізному законі олігархічних тенденцій» - Партійна еліта має переваги перед рядовими членами, має більший доступ до інформації, можливість тиску на маси. Під час функціонування і особливо перебуванні при владі апарат партії дистанціюється від рядових членів. І керують державою у власних інтересах, перетворюються на правлячу наделіту(у ЦК КПРС існували президії і політбюро, які фактично вирішували всі політичні питання). [16]

У великих організаціях(тоталітарного, але зустрічається більш часто і в гібридних режимах) не можлива демократія або досконалий її різновид, через глобалізований характер і різноманітність напрямків і в цілому не має за мету задовольнити потреби кожного(чим більша організація тим більша і її ієрархія). А самі члени цих організацій і партій приходячи до влади змінюють свій соціальний статус, стає членом правлячої еліти і відтепер захищає її інтереси і власне привілейоване становище. У всіх партіях, глобальному сенсі незалежно від їх типу політичного режиму, веде до олігархізації. Це закономірність розвитку політичної організації - «залізний закон олігархії». Також Карл Фрідріх і Збігнев Бжезінський розтлумачують подібні виклики як синдром: правляча партія, ідеологічний фундамент, всебічний контроль за особистістю і країною в цілому, який характеризує тоталітаризм.[50] Класичний підхід до особливостей тоталітарного режиму, при цьому виключає його видозмінення, і його падіння всередині, загалом можна погодитися з цим поскільки єдині змінив подібному становищі можливі лише серед правлячої групи шляхом перевороту(жовтневий переворот 1964 р.) або переродитися в автократію зі знищенням ідеологічної підпруги, але збереженні силового примусу(перша в історії жінка, яка займала посаду президента в Аргентині Ісабель Мартінес де Перон була усунута від влади воєнним переворотом генерала Хорхе Рафаелем Віделой в 1976 р. що привело до заборони політичних партій, зокрема Пероністської партії, і чистої воєнної автократії.)

Отже, розглянувши ідейні та теоретичні засади розвитку, повернемося до основними причинами також можна вважати економічні кризи, які є плацдармом для утворення різних груп інтересів для подолання криза в Мексиці - державі яка пережила економічну відсталість і кредитно-фінансову неспроможність спричинила перехід від республіканської форми правління до Мексиканської імперії, під гаслом наведення порядку було встановлено авторитарний режим. Насправді кажучи, від такого звичайного прикладу і є

важливість того що ті хто маніпулюють під час кризових ситуацій, звертаються до бажання суспільства до порядку і кінця заворушень.

Революційні процеси запуснені під час повалення абсолютних монархій приводив до громадянських війн і вакууму влади, що породжувало на кшталт правило «Екстрені ситуації вимагають - екстрених дій» звідси історія знає і якобінський терор у Франції та режим Олівера Кромвеля в Англії. Така природа була дуже простою для виникнення, більш складним явищем можна вважати повернення до антидемократичних режимів в суспільстві де вже панувала демократія і плюралізм, в цьому моменті дуже багато є першоджерел – від всебічного розчарування політичними партіями при владі і популярності нової політичної сили до простого партійного перевороту і зосередження важелів законодавчої і виконавчої звідси влади в руках декількох партій з дуже ієрархічним видом.

Сама деколонізація африканського континенту яка почалася з 1957 року(незалежність Лівії) 1957-1958 рр. – республіка Гана і республіка Гвінея: хоча в цілому позитивне явище, але у зв'язку з тим, що зони впливу і кордони колоній деколи не співпадали з розселенням тої чи іншого народу, то почалися формальні претензії сусіда до сусіда в різних частинах Африки - почалися війни між молодими державами(подібно тим війнам в південній Америці, або штатами в північній Америці, які тільки звільнилися від Британії і Франції а потім від Іспанії). Ці війни підживлювало те, що народи Африки не пізнали демократію і в більшості країн встановилися Тоталітарні режими і воєнні диктатури, які нехтували правами людини(Уганда, Камерун, Туніс). В свою чергу це призводило до економічних криз, бідності населення, спалаху вірусів і голоду.

В часи Холодної війни, яка розколола світ буквально навпіл: почалася неофіційна друга боротьба за Африку між Сполученими Штатами і союзниками (Організація Північноатлантичного Договору) направлену проти

СССР і його сателітів (Організація Варшавського Договору). Колишні держави-метрополії почали процес контролю над молодими африканськими державами, це привело до втручання СССР, які у свою чергу фінансували прихід до влади потрібних їм лідерів і становленню соціалістичних режимів. Боротьба двох блоків нерідко оберталася громадянськими війнами, коли НАТО почало розташовувати військові бази і залучатися підтримкою урядів держав, СССР підтримувала такі організації: Фронт національного визволення Алжиру (ФНП), Національний рух за звільнення Анголи (МПЛА), Африканська партія незалежності Гвінеї і островів Кабо-Верде (ПАІГ), Фронт визволення Мозамбіку (ФРЕЛІМО), Союзу африканського народу Зімбабве (ЗАПУ), Народна організація Південно-Західної Африки (СВАПО), на меті яких було звільнення своїх країн, прихід до влади і економічна незалежність від колишніх метрополій. Але вони діяли насправді лише в інтересах СССР і Держав-членів ОВД, так радянське керівництво втручалось у внутрішні справи Ефіопії і Сомалі. Сполучені штати і капіталістичні держави західної Європи розглядали політику Радянського Союзу в Африці, як загрозу своїм інтересам, як спробу комуністів поширити свій вплив на континент, як комуністичну загрозу. В атмосфері Холодної війни боротьба спецслужб і розвідок держав заходу і СССР ставила за мету підлив правлячих режимів, фінансування повстанців та доставкою зброї, що не могло дати спокійного розвитку незалежної Африки.

Серед причин встановлення авторитарних або змішаних режимів є не тільки тяга суспільного ладу до традиціоналізму в політичній сфері держави. Важливим актором є низький рівень політичної культури суспільства, неосвіченості, різні кризові становища які в свою чергу змушують піти на екстерні заходи в державному управлінні, і як то буває є загроза узурпації навіть після надзвичайного стану.

Але на відміну від тоталітаризму який має більше можливостей до закріплення, авторитаризм не спроможний з'явитися у надто політизованому

суспільстві(навіть якщо виникли воєнні хунти загалом це явище тимчасове), тяга в суспільстві до стабільності може привести до антидемократій – але якщо додати тягу до самозбереження скоріш за все приведе до тоталітарного режиму або гібридного (в кращому випадку).

Крім силових методів автократії можуть базуватися на так званих «компромісних» умовах: відносної свободи в особистому житті та невтручання в інші справи громадян, якщо буде забезпечена політична покірність і незацікавленість питаннями влади і економічними ресурсами. Як наслідок до такої моделі використовують на практиці ряд автократій на близькому сході – при цьому можуть гарантуватися соціальне забезпечення та задоволення потреб суспільства, але через виконання правил і норм.

Розділ II. . Поняття та особливості форм антидемократичних режимів.

Як зазначалось, політичний режим є часткою широкого спектру - таких як форми держави. перш за все політичний режим - це комплекс зв'язків і методів здійснення влади і взаємодії з суспільством, форма правління може описати характер ієрархії влади, вказати яка еліта знаходиться при владі, юридичну і правову основу існування влади і утримання в тих руках яких вона зусереджена, навіть опише можливості влади і взаємодії між органами різних гілок влади(якщо існує розподіл влади на законодавчу, виконавчу і судову). але ні форма правління ні тим паче територіальний устрій не вкажуть на сутність здійснення влади, практичне використання повноважень, поведнікових особливостей ієрархії влади і фактично атмосфери співіснування різних політичних сил(перш за все політичних партій, але також клубів, угруповань, тощо.).

Щоб зрозуміти характер здійснення влади, розрізняти дполітичний ренжим(демократичний чи антидемократичні) існують спецефічні критерії для визначення. Так наприклад - британська компанія Economist Intelligence Unit, яка видає відомий журнал "The Economist" надає доповідь по рейтингу рівня демократії в країнах світу і класифікує режими по індексам демократії в державі. методика загалом, заснована на соціологічних методах анкетування, опитування, математичних і статистичних методах, в яких увагу привертають здебільшого до політичного плюралізму, виборним процесам та розвитку громадського суспільства і забезпеченості юридично-правових норм і гарантій свобод і прав суспільства в цілому. Тому класифікація політичних режимів - повноцінні демократії - взагалом приклад для наслідування де громадянські права і норми належно закріплені в конституції і виконуються на всіх рівнях, де високий рівень політичної

культури та відсутнє або мінімальне втручання лоббістів і квазі-груп, олігархії в справи держави і маніпуляція політичними рішеннями. Недосконалі демократичні режими - при відкритих виборних процесах, широких правах сумспільства, захистом права на особисте життя та вільний вибір, також поєднується з мінімальним втручанням в процес прийняття рішень, маніпуляція з кадровою політикою і забруднення інформаційного простору або навмисного маскування факторів важливих для розвитку держави. Гібридні режими - мають ступінь більшого втручання в політичні процеси, має місце корупція в більших масштабах, нехтування деякими правами, та практично відсутня (хоча теоретично і конституційно затверджена) ідея соціальної справедливості або рівності перед законом. Авторитарні - це режими де відсутність політичного спектру партій, крайня радикальна ієрархія влади та низький рівень політичної культури і як наслідок нормалізованого громадянського суспільства. Слід зазначити що в даній класифікації практично відсутня сама обличчя таких режимів, ідеологічна підпруга, і методика діяльності в діалозі між владою і суспільством, увага надається лише конституційним нормам рівню політичної культури і активності партійного спектру.

З іншого боку всесвітньо відома організація Freedom House - це неурядова організація, яка має за мету дослідження демократичних перетворень в світі, підтримку демократії і захист прав людини. Методика їх дещо відрізняється, крім соціологічних та математичних і статистичних методів, більше приділяється увага експертним думкам і висновкам компетентних спеціалістів. Визначення своїх досліджень формують крім вище вказаного і зрозумілого, на правах особистості, права і гарантії на невтручання держави в діяльність громадських організацій і приватного сектору, захист прав меншинств, та незалежність і об'єктивність СМІ.

Тоталітаризм і авторитаризм - за своїми поняттями розрізняються є різними у своїй сутності і розвитку політичної дійсності. важливим фактором

першого з вище вказаних, є саме ідея, ідеологія(система поглядів, цінностей на політику філософію, культуру, і інші речі навколишнього світу). Саме затаження ідеологічного прагнення контролювати суспільство і сама привабливість ідей визначення, як чогось необмежного і досконалого стовили бум не тільки в історії розвитку людства і в політичній науці в цілому, але і контурно внесли зміни в геополітичній світовій арені XX-XXI ст. Фундамент ідеологічності і комплексного маніпулювання над суспільством з одного боку став твердими багатолітніми гарантіями таких режимів, їх повалення або еволюційне старіння було дуже повільним по низькі причин. Так наприклад радянський союз за допомогою тотальної пропаганди, нерідко яка включала народні плітки "не лізь не твоя справа, не задавай багато питань" та інше, тобто навіть не силове насильство - а навіть страх перед ним, хоча звісно що силовий примус також існував і його за допомогою спеціальних методів впроваджували в знання людей і викликаючи в них страх і покірність. З іншого боку привабливість ідеологічної частини - набирала дуже багато прихильників, ідейна ініціативність, навіть до параноїдального фактору, укріплення ідеї супроводжувалося вивченням нових поколінь в цьому ж руслі(піонерія, тімуровці, дитячі табори), звісно з відрізанням інших джерел інформації, які до речі ніколи не повинні були виставлені з позитивного боку - звідси і практично огидне ставлення до наук як політологія, соціологія, філософія(частково) та перебиранням історичними фактами тобто історія (частково).

Іншим типом режиму є тоталітарно-автократичний або більш змішаний вид оскільки хоча і була певна ідеологічна частина, але в меншому масштабі і не зосереджена на ідеологічних принципах(фашизмі, нацизмі, комунізмі тощо.). Такі режими були більш консервативними, апілювали то відновлення країни і суспільства, але зі збереженням існуючого ладу. зазвичай вони виникли після стабільної багатовіковій монархії яку змінювала нестабільна республіка і

при тому ту кризу яку вона викликала, як наслідок до влади приходить подібний наполовину тоталітарний режим з елементами автократії - після повалення монархій в Іспанії і Португалії: в 1931 р. іспанський король Альфонсо XIII був позбавлений корони через підтримку вкрай непопулярного міністра Прімо де Рівера, аналогічно після десятиліть терору Албукерке і Жуана Франко яку з легкої руки підтримувала королівська династія, Мауель II - був вимушено імгрувати через революцію 1910 р. в Португалії. Як наслідок через недосконалість поширення та просвітництво ідей демократичності в широких верствах населення а також деякі тяготіння частини партійних еліт до лівих ідеологій - непопулярність молодих республік в цих країнах було лише питанням часу. в 1936 р. внаслідок громадянської війни до влади приходить генерал Франсіско Франко який хоч і встановив тісні звязки с такими тоталітарними режимами як гітлерівською Німеччиною і фашистською Італією(часи диктатта Муссоліні) і навіть атмосферність диктатури була с деяким ідеологічним складовим і могла бі бути схожою на фашизм або нацизм, але згодом стало зрозуміло розбіжності в політичній діяльності нового уряду Іспанії - антикомуністичні настрої, та тяжіння до консервативно-клерикального типу який доречі був притаманний при останніх Бурбонах погіршило відносини між Іспанією з одного боку і Італією і Німеччиною з іншого. І хоча подібні гасла і лунали як "одна держава - один вождь - один народ"(характерно до Третього рейху і Фашизму в Італії) і була одна правляча партія, але режим в Іспанії утримувався загалом на воєнній машині і єдності населення на традиційних цінностях, до того ж розбіжності в світогляді були і в більшості еліт цих держав,(на відміну від атеїстів здебільшого Муссоліні і Гітлера - Франко був дуже релігійною людиною, і в роки юності висловлював непохитну вірність до монархії). Аналогічна ситуація була і в Португалії - в 1934 р. Антоніу де Олівейра Салазар: колишній міністр по справам колоній в королівстві, фанатичний прехильник монархії, консерватор, встановлює авторитарно-тоталітарний режим(змішанного типу) створена концепція "Нової держави" і

корпоратизм, були фундаментом, єдина правляча партія "національна єдність" була рушійною силою, таємна поліція і репресії і жорстока політика в португальських колоніях - супровідні діяння, покращення економіки і розвиток. новий підхід до прийняття рішень - був його сутністю. Але при цьому "нова держава" Салазара була популярна всередині країни і подібно Іспанії, об'єднала як і право радикальні групи так і консервативну аристократію, так і більшість лібералів які не хотіли приходу до влади комуністів і соціалістів. Фактично громадянська війна в Іспанії стала першою ареною боротьби між тоталітарно крайньо лівими(СРСР) та тоталітарно крайньо правими (Німеччина Італія) і з третьої сторони центристськими демократіями (Франція США і Велика Британія) та четверта позиція авторитарно-тоталітарної і нейтральної Португалії, яка хоч і займала таку ж антикомуністичну позицію, але не мала на меті зближення з фашистами і нацистами, і не була прихильницею демократії, з ними мала тільки ділові відносини.

Авторитарий режим на відміну від тоталітарного. для нього характерно сильна лідерське підґрунтя, тобто правитель - вождь, провідник, який має не тільки важелі влади а і є основним його джерелом. Здебільшого авторитаризм заснований на культі особистості його голови, його непохильності, непомилковості і могутності. Ідеологічна частка відсутня, але в деяких випадках можлива, як якісна консолідація суспільства, багато вчених відносять сталінський період СРСР до саме таких характеристик, також як і Гітлера в Німеччині, але при цьому важливо дати одне зауваження - загалом система правління СРСР і третього рейху була замкнута на військово-бюрократичному аспекті, важливість великої частки бюрократичної еліти і партійних функціонерів роль так званого "вождя" була значемою але не незамінною і якими би можливостями не здійснювала пропаганда щоб покращити "репутацію" лідерів політичній організації(партія, країна), заміна вождів також була притаманна, при збереженні існуючого ідеологічного

ладу. Саме тому автократії більше покладаються на силу і авторитет правителя, лояльність до якого доречі значно вища ніж лояльність в тоталітарному правлінні, не рідко така лояльність зберігалась і після його смерті. класичним проявом автократій можна вважати абсолютні монархії, де взагалом ідеологічний фундамент замінюється на силу релігійну, силу крові та роду, силу традиції та зичаїв, силу старовини. І хоча в сучасних тенденціях авторитаризм і тоталітаризм дещо розмиті і елементи і того і іншого зустрічаються в одному і тому ж політичному режимові, через низьку вживих причин, але чистота природи обличчя відрізняється. Також основною рушійною силою виступають при автократії - саме військові і силові структури, лідер - правитель дуже є популярним і має військове звання і підґрунтя своїхз бувалих подвигів, режим консульства Наполеона Бонопарта у Франції - є одним із яскравіших прикладів, коли дерикторія Бараса була неспроможна подолати кризу що визивало недовіру і навіть плідки про змову з роялістами, саме Бонопарт став символом розчарування і колосом для його сплеску. Популярний генерал, який розглядався як єдина і остання надія здобутків революції влаштовував як і деяких консерваторів, так і тих лібералів які побоювалися нового яacobітського терору. Іншим більш сучасним прикладом може слугвати режим Мадуро в Венесуелі, і хоча партійна система існує і навіть штучно розгалужена, але по суті підпорядкована, пропаганда зосереджена на особистості президента і його виключних талантів, хоча Мадуро ніколи не був воєнним і політичну кар'єру почав при Уго Чавесі(який доречі був підполковником і одним із тих офіцерів за яким готові були йти його прибічники військові) вона підкріплювалась інформаційними засобами і з партійним фундаментом «Єдина соціалістична партія Венесуели», але лише для лігімітизації типічно військового режиму.

Авторитарні режими не цікавить політична воля, або існування опозиції, втручання держави в всі сфери життя, але без формальностей, ефективною

діяльністю оскільки ієрархічна система дозволяє компетентно реорганізувати державу і суспільство на свій лад. Часто такі режими встановлюються в результаті змов, закатів та переворотів при тому завжди як традиція характерні проскрипції, тобто публічне оголошення складених списків тих хто поза законом, зазвичай ті хто підтримував і був лояльним колишньому режиму, така «традиція» взята зі стародавнього Риму(прихід до влади диктатора і талановитого командувача легіонів Луція Корнелія Сулли, який фактично представив ці списки сенату, поклавши початок підбному в майбутньому). І хоча в окремих випадках можна говорити про приклади – більшовицького перевороту в 1917 р. і створення деяких проявів «вождізму», але без ідеологічної складової не можна було стабілізувати положення в суспільстві особливо під час протистояння з осередками монархістів.

Яскравим прикладом авторитарних режимів виступають воєнні хунти в Латинській Америці з точки зору геополітичної стратегії учасників «Холодної війни» – стали саме забезпеченням стабільності держави, навіть тимчасовий перебіг в політично у розвитку, від однієї правлячої еліти до іншої, загроза перед комуністичною ідеологією і пропагандою інтернаціоналізму і світової революції запущеною Організацією Варшавського Договору і Радянським союзом. Досить відмітити що загалом, причини для захисту від радикальних організацій підпільних чи наявних соціалістів і комуністів мали під собою фундамент. Протягом XIX і заочною більшістю десятиліть XX ст. влада в більшості держав в регіоні належала вищим офіцерам армії і землевласницькій еліті, в XX ст. особливо після Другої Світової Війни перетворившись в фінансову олігархію, з необмеженим впливом на державні органи влади, відсутність сталої економіки, залежність від іноземного капіталу і низький рівень життя населення породили симпатії до лівих ідеологій і появи підпільних організацій.

Проблематика встановлення в багатьох державах світу авторитарних режимів – розповсюдження фактору військової еліти(хунти), тобто захоплення влади воєнними і ліквідація політичної верхівки. прикладів з історії дуже багато(в Руанді 1973 р. до влади приходить генерал Ж. Хабьярімана. 1971 р. в Уганді генерал Іді Амін Дада розпускає парламент, 1969 р. в Болівії владу захоплює генерал Альфредо Овандо Кандіа через рік в результаті перевороту приходить нова воєнна хунта на чолі з генералом Торресом. В Аргентині після усунення від влади Ізабель де перон 1976 р. диктатор Генерал Відел спричиняє терор, відомий як «Брудна війна» проти всіх під гаслом захисту національних інтересів і цілісності держави від внутрішніх ворогів. В 1981 р. владу захоплює нова воєнна хунта на чолі з Генералом Роберто. Віола, потім його замінив новий диктатор, генерал Леопольдо Гальтьєрі. Воєнний переворот в Чилі спричинив винищення політичних партій і активістів, управляти державою починає воєнна хунта(Тріумвірат) на чолі з генералом Аугустом Піночетом, в 1955 р. маршал Енріке Тейшейра Лотт очолив так званий попереджувальний воєнний переворот усунувши від влади Президента Карлуза Крімба Де Луза) . Сполучені Штати Америки фактично мало цікавило наслідки насаджування подібних режимів(особливо в Латиській Америці, що як можна зрозуміти владу утримували саме нащадки Креолів-Плантаторів і воєнних династій ще часів колоніального періоду) в рамках Холодної Війни було необхідно обирати співпрацю із Проправими диктаторськими режимами, консерваторами і в деяких випадках навіть з режимами маючи фашистський екстремістський відтінок(Режим «Нової Держави» Жетуліо Дорнеіс Варгаса в Бразилії). Або більш лояльні режими, зі створенням видимості демократії (Мексика, Колумбія, Бразилія за часів президентства Жуселіну Олівейра) характеризувалися насамперед:

Автономними парламентами – які контролюють законодавчий процес, але не беруть участі у формуванні уряду і не мають достатніх повноважень для

усунення від виконання обов'язків виконавчої влади чи використання політичного впливу і важелів влади. Не зважаючи на ці обставини, Сполучені штати Америки нерідко виступали проти надто репресивних диктаторських режимів, які до того ж мали загрозу для всього регіону, здобувши гірку славу диктаторське правління в Домініканській Республіці Рафаеля Леоніда Трухільйо використовувало спеціальні каральні підрозділи, широкі репресії, переслідування і усунення політичної опозиції в кінець відвернуло адміністрацію президента Трумена від підтримки авторитарного диктату.

Також досить впливова роль армії перетворила її в самотійну одиницю в вирішенні кризових ситуацій і як наслідок не завжди на стороні законної (Легальної влади). Боротьба з зростаючим інтересом до лівих ідеологій породила практику організацій «(Ескадронів смерті)» подібні організації в 1970-ті рр.. діяли в Гватемалі Сан-Сальвадорі, Гондурасі і в островах Карибського басейну, створення таких організацій поширилось і на материкову частину, – характерні для них позасудові катування і усунення підпільних комуністичних організацій та схильних сил і політичних діячів, здобувши славу політичними репресіями і терором.

Так наприклад – партійна Поліція в Парагваї від правлячої партії ідейними натхненниками були ультраправі політичні діячі Рамон Акіно, Сабіно Аугусто Монтаро припинення існування в 1988 р. після реформ направлених на лібералізацію президента Родрігеса, Націоналістична Озброєна Оборона в Уругваї на чолі з Мігелем Антоніо Абелейра діяла мала фактичну підтримку уряду, особливо після воєнного перевороту 1973 р. завдяки силам Націоналістичної Оборони до влади приходить їх прихильник Хуан Бордаберрі Арсена і Апарисио Мендеса тільки в 1984 р. пройшла лібералізація і відміна організації терору в Уругваї. В Гаїті протягом двадцятиліття діяла Поліція Національної Безпеки – «(Тонтон-Макут)», винищувала політичну опозицію під час диктатури Франсуа Дювальє, слугувала опорою режиму і ближнім оточенням, більш модернізований

Корпус Леопардів мав підтримку воєнної хунти генерала Жозефа-Рауля Седраса. Подібні організації існували в Болівії, Аргентині(Антикомуністичний Альянс діяла в 1970 рр.), Чилі(Караван Смерті користувався підтримкою режиму Аугусто Хосе Рамона Піночета), Бразилії(Політична поліція) в період свого існування мали велику кількість членів, деякі з цих організацій були замасковані під громадянські організації підконтрольними або існуючими за рахунок авторитарних режимів. Особливістю таких корпусів – стала діяльність як невід’ємної частки військових сил, також основною функцією і мали офіційний статус: Спецпідрозділів. Таємної поліції, воєнної розвідки і контррозвідки. Воєнні операції «(Кондор)» і операція організована політичною поліцією Аугусто Піночета «(Коломбо)» - стали найбільш масштабними кампаніями з ціллю розправи над політичною опозицією, скоординована стратегія підрозділів авторитарних і тоталітарних режимів Болівії, Чилі, Аргентини, Уругваю і Парагваю. Підтримка радянського союзу латиноамериканськими державами була незначною більшість держав шукало можливості налагодити стосунки з Сполученими Штатами, особливо гасло лівих ідеологій стало неефективним після перевороту в Чилі 1973 р. проти уряду Народної Єдності Сальвадора Альєнде.

Зрозуміло що подібний вплив США використовувався в тих умовах як необхідний для затвердження ролі наддержави(в 1954 р. воєнний переворот в Гватемалі привів до політичної кризи і відставки президента Хакобо Арбенс Гусман, існують підозри підтримки перевороту зі сторони Центрального Розвідувального Управління США , через націоналізацію капіталів корпорацій і в міжнародній політиці зближення з радянським союзом) таким чином оплот підтримки радянського союзу зник з материкової частини.

Кубинська революція 1953-1959 рр. призвела до соціально-економічних реформ внутрішньої політики і переорієнтацію на зближення з Організацією Варшавського Договору і радянським союзом, поразка диктатури Фульхенсіо

Батісти-Сальдівара, яким мав підтримку Вашингтону був повалений(хоча в останні роки через зв'язки між близьким оточенням Фульхенсіо Батісти і американською мафією, великий відсоток корупції і посилення режиму над населенням дещо погіршили стосунки зі Сполученими Штатами). Одразу після перемоги уряд Фіделя Кастро націоналізував більшість підприємств приватного сектору, ліквідував латифундістські господарства і запровадив широкі реформи в трудовій і освітній сферах. Схожа картина відбулася і в Нікарагуа Сандіністська Революція повалила режим Анастасіо Сомоса Дібайле в 1979 р. Сандинистський Фронт Національного визволення на чолі з Хосе Даніель Ортега Сааедра прийшовши до зіткнувся з опозицією лояльною до старого ладу, так почалася громадянська війна яка простягалась 1981-1990 рр. конфлікт були втягнуті Аргентина і сусідні Гватемала і Гондурас, в умовах біполярного світу різні сторони підтримувалися радянським союзом і США. І хоча комуністичний режим познав поразки і навіть в останні десятиліття XX ст. і перших роках 2000 рр. владу утримували ліберальні уряди, в 2009 р. відміна обмежень за певною кількістю строку бути президентом країни, Даніель Ортега який знову став президентом з 2007 р. залишається незмінним і до сьогодні, що призвело до радикально настроєної підпільної опозиції, ситуація багато в чому залишається невирішеною. Американська воєнна операція в Панамі 1989-1990 рр. проти диктатури Мануеля Антоніо Нор'єги теж сталося через зближення Панамі і радянського союзу, але крім цього автократія була супроводжена надто великим кількістю репресій, свавіллям і навіть поступове перетворення в оплот злочинських картелів. Причинами вторгнення були: захист американських громадян в Панамі, забезпечити стратегічні позиції Сполучених штатів через контроль Панамського каналу(американські війська займали канал, згідно угоди між генералом Торріхасом і президентом Картером). Після перемоги США було з диктатурою Нор'єги було покінчено, почався процес демократизації, проведення незалежних виборів після яких країну очолив Гільєрмо Ендера.

Подібні обставини супроводжувалися як і внутрішніми факторами кризи, громадянські війни, революції, поглиблення або стагнація державного ладу, так і зовнішніми факторів впливу, таємного маніпулювання та або прямого втручання шляхом виявлення одної з груп інтересів та перетворення на маріонеткові уряди(бонапартистські режими в Голландії, Вестфалії, Неаполі). Подібна специфічна ситуація в розглянутих регіонах обумовлена історичним розвитком і трансформацією та взаємодією органів влади і з іншими силами(спецслужби, армія тощо.) протягом десятиліть в цих державах, але загалом можна констатувати що: вплив могутніх груп інтересів та лобістів, історії та сутності політичних процесів в цих країнах таких навіть «політична традиція», поки що в позитивному плані можливий «гібридний режим», а не як ні повноцінна демократія.

Розділ III. фактори еліти в контексті антидемократичних політичних режимів.

«Еліта» у перекладі з французької означає відібране, найкраще. В політології, історії і соціології поняття «еліта» вживається, щодо соціального класу суспільства, який має першість в інтелектуальній матеріальній і духовній сфері над всіма іншими. Більш того це той невеликий прошарок, який усвідомлює свої інтереси, цілі і можливості. саме це стає обґрунтованістю для їх влади над всім суспільством.

Система ієрархії в суспільстві здебільшого заснована на відносинах панування і підлеглості. Невелика група осіб роз розподіляє ресурси і здійснює вплив на кожного члена соціуму, ця керуюча меншість називається елітою. Слід також зазначити що еліта в будь-якій державі по своєму характеру замкнута і добре організована з чітким розподілом ролей. В елітарних кругах існують свої чітко описані правила(кодекси) поведінки, які регламентують порядок, функції і структуру.

Еліта – як явище виникло саме в той час коли виникла держава, саме перші її кроки мали навести порядок у суспільстві - якщо брати до уваги історичні документи (закони Ману, закони Хаммурапі, декрети фараона Сеті I, закони Тутмоса III, промови Демосфена, реформи Солона і Клісфена, праці Аристотеля і Платона, реформи Октавіана Августа і Марка Аврелія) саме чітка система контролю над масами і актами покарання стали першими методами еоліти і формування перших політичних режимів. Також наприклад кастова система давньої Індії була жорсткою і закріплювала владу лише за Брахманами і Кшатрами(які ставали раджами). У стародавньому Єгипті епохи Птолемеїв була можливість змінювати протягом життя соціальне становище, переходити з однієї касты в іншу.

Це питання також можна прослідити завдяки розвитку еліт в процесі історичного часу – якщо звернутися до дослідника і вченого Вільфредо Парето в «теорії циркуляції еліт зазначав», соціальні зміни в суспільстві є слідством боротьби і зміною еліт(зазвичай політичну еліту до занепаду ведуть деградація, зниження інтелектуальної якості, збільшення пороків і втрата духовних цінностей. А також, перед небезпекою і кризою зменшенням своєї відповідальності перед суспільством). Історичний процес являє собою циркуляцію основних еліт. Від Жрецтва і аристократії до сучасних банкірів і комерційних підприємців. Вчений логічно підвів зміну еліт від аристократії до буржуа. Феодальна знать за своїм характером була військовою, одна із її функцій була у захисті державних володінь через те вона і була авангардом всіх війн XVI-XVIII ст. (з середині XVIII ст. у війнах за австрійський спадок та семирічній війні, аристократія, як клас практично зникала), старій знаті наслідувала слабка меркантильна і недалекоглядна аристократія, яка ще й поповнювалась з буржуазії.

Циркуляція еліт функціонально необхідна підтримки соціального рівноваги. Вона забезпечує правлячу еліту необхідні управління якостями. Але якщо еліта виявляється закритою. циркуляція не відбувається чи відбувається надто повільно, усе веде до деградації еліти і його занепаду. У той самий час у нижчому шарі зростає кількість особистостей які мають необхідні управління рисами і здібних застосувати насильство для захоплення влади.

Однак це нова еліта втрачає спроможність до ефективного управління і вимушена загравати з масами відповідно формується кланова система відносин, боротьба за вплив між групами інтересів що ставить новий уряд у залежність від олігархії.

Здебільшого тяжіння до авторитаризму і тоталітаризму в елітах виникають бажання спадковості видатний італійський юрист та політолог Гаetano Моска у своїй праці «Основи політичної науки» визначав оптимальна варіант

– коли політичний клас не повністю закритий (можливість соціальної мобільності), з іншого боку це забезпечить наступність правлячого класу в безконфліктній атмосфері, що стане головною гарантією стійкості політичної системи. А головними причинами втрати панівного становища політичного класу може слугувати втрата якостей, завдяки яким він прийшов до влади, або неадекватність і неприйняття сучасних дійсностей. Слід зауважити, Моска не використовує термін «Еліта» а позначає її як «Правлячий клас» або «Політичний клас», хоча правлячий клас більш широке поняття включає в себе культурну, економічну та інші еліти, тобто хто крім матеріального капіталу мають необхідні здібності і компетенції. [20]

В політології – характерними для антидемократичних режимів – прийнято зазначати саме вибірковість еліти від сакралізації в стародавні часи до – «системи гільдій» . тобто при «Системи гільдій» характерно: – закритість – відбір претендентів на більш високі посади головним чином із нижчих верств самої еліти: повільний, поступовий шлях нагору: – високий рівень інституціоналізації процесу відбору, наявність численних інституціональних фільтрів – формальних вимог для зайняття посади (партійність, вік, стаж роботи, освіта, характеристика керівництва тощо). Невелике, відносно закрите коло електорату осіб, що приймають рішення про відповідність або невідповідність претендента (як правило, до нього входять лише члени вищестоящего керівництва); – тенденція до відтворення існуючого типу еліти – довготривале перебування претендентів у складі організації. До числа сильних сторін системи гільдій належать: урівноваженість рішень, менший ступінь ризиків, внутрішніх конфліктів, більша передбачливість політики. Головні цінності цієї системи – консенсус, гармонія, схильність до консерватизму, бюрократії. Без доповнення конкурентними механізмами ця система веде до поступової деградації еліти, її відриву від суспільства, перетворенню у привілейовану касту, що призводить до негативів, як у суспільстві, так і самих квазіеліт.

Нерідко антидемократичні режими створювали спеціальну систему управління, яка мала сильну надлишкову бюрократію, тоталітарні режими використовували «армії чиновників» за для створення системи при якій хоч одна ланка може бути зламана інші її замінять, за часів СРСР протягом 1930-1960 рр.: ЦК КПСС ліквідовувала та створювала ті чи інші органи, які мали на меті навіть заміну один одного. До позитивних моментів бюрократична модель дуже стійка і витримує зміни ідеологій і суспільних настроїв, однак через розростання більш стає руйнівним і призводить до пекельних наслідків здебільшого через рекрутування нових кадрів, які в свою чергу через непрофесіоналізм остаточно поставлять крапку (навіть більше ніж феодалізм, тому що існувати навіть в автономії зберігається і політичний клас і сама модель). Ось чому звертатися до авторитетної думки Моска все-таки варто: дослідник відзначав що проти створення пролетарських держав і прогнозував в таких системах що з часом величезний бюрократичний апарат, переслідуючи свої цілі і інтереси перетвориться на олігархію.

Завжди еліта буде керувати масами. Маса: це сукупність психологічних властивостей пересічного обивателя, який через конформізм, буде відчувати вдячність еліті за керування і пошану до вождів. Такі маси не можуть управляти суспільством. Ці риси маси і діяльність партійної еліти не тільки перетворює демократію на тоталітаризм і олігархію.

Таким чином У авторитарних, тоталітарних та гібридних режимах причинами становлення олігархії є бюрократія, бюрократія зростає і за своїм принципом призводить до влади декількох лідерів, а ті в свою чергу сприяють окремому колу осіб, які розділяють їх позицію. Все залежить від міри контролю над суспільством: чим більше – тим могутніше олігархічні кола себе почувають. Так в свою чергу створюється само відтворююча олігархія, яка і є притаманна вище вказаним режимам .

Що цікаво: до сьогодні дослідники ліберального спрямування не досягли особливо великих успіхів у критиці реалій практичного існування «Залізного закону олігархії» Роберта Міхельса, хоча до прикладу приводити можна партію Зелених Німеччини, яка у 1970-1980 рр. дозволяла своїм членам добровільно виходити із організації, не існувало офісів і рішення затверджувалося голосуванням. Але як тільки партія досягла середніх розмірів і стала успішно конкурувати з іншими політичними силами на виборах, треба було налагоджувати співробітництво, збирати кошти і проводити демонстрації – саме тоді партія Зелених Німеччини адаптувалася, за характером вироблення і здійснення рішень, до традиційних політичних партій. На відміну від Гастані Моска, який був противником бюрократії через занепад суспільства і держави, то навпаки вбачаю в ній джерело для міцної влади, інструментом для керування суспільством. В даному сенсі бюрократію, виступає як природне явище існування соціуму, виходячи із теорії «Суспільного договору» Гоббса, Локка і Гроція дійшовши висновку що всі прагнуть до ієрархізованості.

Аналізуючи процес становлення еліт в історії від рабовласницьких демократій в полісах, стародавньої Індії із закритими кастами і системою регулювання відносин між ними, божественним началом китайських імператорів і правлінням жерців у месопотамських державах і Єгипту. До сучасних антидемократичних держав з сильною олігархією. Можна зрозуміти Роберта Міхельса що навіть коли впали абсолютні монархії і пройшла епоха колоніальних імперій, період глобалізації і наддержав. Все одно еліта, правління меншості над усіма навіть в наш час веде до олігархії та автократії, маніпуляції правлячої еліти які використовують адміністративний ресурс та зосередження всіх матеріальних багатств у руках окремої групи можновладців

Еліта – це реальність сьогоднішнього і мабуть наступного етапу розвитку цивілізації. Через психологічну і соціальну нерівність і нерівномірний

розподіл цінностей, розподіл праці, необхідність інституту управління і забезпечення стабільності - завжди буде існувати політичний клас. Сама еліта внутрішньо диференційована на – пануючу еліту, опозиційну і контреліту. За ступенем приймання рішень(вища приймає загальнодержавні рішення, середню – виступає ланкою між вищою і іншою частиною суспільства і адміністративну – бюрократію, дві останні втілюють прийняті постанови). Не кажучи вже про поділ еліти на сфери діяльності(політичної економічної, культурної та ін.). У другий випадок, еліта — це структурована група, яка через свого суспільного стану має потенціал вирішального впливу серед більшості інших соціальних груп. У соціально-політичному плані вона екстравертна: її самосвідомість формується відчуженою від навколишнього середовища.. Таку еліту найчастіше називають - псевдоелітой . Вона має зовнішніми, формальними ознаками реальної еліти. І несе відповідальності на суспільство. У суворі роки випробувань така еліта найчастіше залишає свій народ, а часом і зраджує його, перетворюючись на антиеліту. Історія знає чимало прикладів.

Розділ IV. Трансформація антидемократичних режимів в сучасності.

«Найжорстокіша тиранія – та, яка виступає під покровом законності та під прапором справедливості» Шарль Луї барон де Ла-Бред Монтеск'є. {«Деспотія та демократія. Кожна людина, яка має владу схильна зловживати нею» автори Дені Дідро, Шарль Монтеск'є, з серії: Філософський поєдинок.}.

«Найтривожніше в успіхах тоталітаризму – це справжнє безкорисливе, самозречення його прихильників» Ханна Арент {«Джерела Тоталітаризму»}.

Антидемократичні режими в ХХІ ст. вийшли на новий етап свого позиціонування – з розвитком інформаційних та технологічних методів, головним чинником стало наведення стабільності та порядку підлеглості суспільства – основою влади фігури королів, герцогів, маршалів, і інших володарів з чудернацькими титулами і званнями були замінені в процесі світосприйняття людством на бізнесменів, громадських діячів, експертів, популярних особистостей, чиновників, дипломатів та інше. Основою антидемократій в більшості кран саме і становить кланова система олігархічних угруповань, але на відміну консервативної моделі, зміни і коригуляції цілком можливі і залежать від часу, від бренду.

В цілому апеляції до традицій і звичаїв, або навіть релігійному укладі життя вже не допомагають за рідкими виключеннями(ОАЕ, Саудівська Аравія, Оман, Бахрейн, Королівство Йорданія, Судан) потребує інших більш тонких методів в цьому і є сила пропаганди. Пропаганда – інформаційне навантаження населення, з різноманітними методами маніпулювання, та кореляцією і сильною цензурою, нерідко і зведення все до єдиних провладних джерел інформаційного потоку(репресії всіх опозиційних або

непідконтрольних СМІ), на відміну від демократичних держав де діють принципи права та свободи слова і поширення інформації, антидемократії – посилюють силове втручання.

Окрім сили пропаганди – як комплексного застосування, яке включає в себе і освіту і організації молоді з необхідним цільовими завданнями, формування стереотипів, та спрощеної картини світу, інфантильність, та перекладання відповідальності до «великої руки зверху» а також створення картини гарного розвитку суспільства в відповідальності і створення підґрунтя лояльності наступних поколінь. Антидемократичні режими загалом знаходяться в ізоляції, накладення санкцій та ембарго до різних видів технологічних товарів і новинок завдає сильної неспроможності, що в свою чергу поглиблює радикальні настрої та недовіру(навіть параною) до інших держав, міжнародних інституцій – абсурдно навіть те що влада створює перед населенням картину – звинувачення доказів щодо м міжнародних організацій та демократичних країн, переформовуванням ситуації що ще більше посилює або апатію громадян, або накликає возвеличення своєї влади до рівня захисників «тобто єдиних хто встояв».

Що в цілому, саме використання психологічних методів та маніпулювання на страхах громадян, нажаль приводить до стагнації і подальшого знущання над суспільством, навіть за часів СРСР та нацистської Німеччини пропаганда та ідеологічне навантаження не мали такого страшного масштабу як в ХХІ ст. (Сирія, Уганда, Камерун, КНДР, іран, рф, КНР).

Ще одним важелем тоталітаризму та авторитаризму є фінансова та ресурсна складова, «у вас товар: у нас купець» завжди привабливість сировини, та промислово могутності для співпраці є великою спокусою для клієнтів. Нафтова епоха породила так звану «Монополію в промисловості та енергетиці» що звело зусилля ідеї «на рівних» нанівець, багато країн це поставило у труднощі що змінювало баланс регіонів(наприкінці ХХ ст.

монополія Бразилії Аргентини, Перу в промисловості та постачання ресурсів поставила в край скрутне становище інші країни регіону через девальвацію валют, або штучно створених дефіцитів, що приводило до соціально-політичних криз) і в економічному і в геополітичному плані. Але протистояння «ресурси – міжнародне право» загалом по всьому світу бере реванш в бік поваги до міжнародного права, інституцій та рівності, навіть якщо між демократичними країнами це в цілому можливе явище(тобто більш вагома репутація та вплив країни на міжнародну обставину і до неї прислуховуються інші держави).

Але подібне автократіям і тоталітарним державам не вдається задля сильному спротиву міжнародної спільноти та інших держав. Наприклад: нафтовий та газовий шантаж РФ, в цілому зустрів супротив всього цивілізованого світу, нафтовий гігант південної Америки Венесуела була виключена з ОАД саме через порушення прав людини та жакливі звірства авторитарного режиму Н. Мадуро. Багато інших авторитарних держав знаходяться під санкціями (Іран КНДР, Сирія), хоча офіційно такі дії як накладання санкцій не були закріплені в міжнародних інституціях – тобто порядок їх дій та накладання, але при тому така практика знайшла широке втілення на світовій арені починаючи з В'єтнамської війни (1959 -1970 рр.).

Окремо слід розглянути саме гібридні режими, тобто умовно «сіру зону» між повноцінними демократіями з одного боку та антидемократичними режимами з іншого. Гібридний режим – характеризується тим що він має ознаки обох крайностей, тобто «конфігурація автократії та демократії», або ті режими, які почали «демократичний транзит» - якщо більш детально «Демократичний транзит»: приблизно в часи початку «третьої хвилі» демократизації багато вчених займалося вивченням парадигми. Серед науковців – Данкварт Р. О'Доннел Г. Хантінгтон С. Шміттер Ф. Веффрт Ф. в результаті сформувався напрямок в політології – «Політологія демократичного транзиту». Демократичний транзит – політичний процес

характеризується перш за все ліквідуванням елементів старого порядку і вже потім встановленням демократичних інститутів, поновлення владних структур і громадянського суспільства через призму демократії, супроводжується активністю громадських організацій.[21] Демократичний транзит тимчасове явище, необхідність в цьому часі щоб була створена нова система державних органів влади, проведення виборів і введення нової конституції, тобто забезпечення легальності влади яку признаватимуть і суспільство і армія. Дослідник Дармограй розглядає демократичний транзит, як процес трансформації політичної системи спрямоване на забезпечення ефективності владних структур, що стане цінним важелем в питанні довіри населення до парламенту і уряду, забезпечення стабільності і порядку в суспільстві, забезпечення участі громадян в політичному житті країни(Прикладом може слугувати Бразилія 1967-1979 рр. від прийняття в 1967 р. конституції під час президентства Артура де Коста-Сільва фактично авторитарний режим поліпшив тиск, в новій конституції національний конгрес був законодавчим органом влади, до виборів допускалися лише дві політичні партії і наглядову функцію над конгресом виконували воєнні офіцери, після правління тріумвірату воєначальників(Таварис, Соза-Мелу, Радамакер і їх ставленика президента Медису) в 1979 р. президентом став Жуан Де Олівейра Фігейреду була прийнята більш демократична конституція яка гарантувала багатопартійну систему і впровадження місцевих виборів в провінціях, в 1985 р. були проведені перші демократичні вибори, в 1988 р. була прийнята оновлена конституція – проголосила Бразилію в якості правової держави, з принципами суверенітету і громадянської гідності гарантувався політичний плюралізм, захист від переслідувань і насилля, широке самоврядування, реформи демократизації продовжувалися протягом 1990 рр.).

В Аргентині і Уругваї політичний транзит 1983-1989 рр. почалося у впровадженні демократичних структур і кадрової чистки від колишньої влади,

значним двигуном стало соціально-економічна катастрофа в результаті двадцятирічного хаосу зміни воєнних диктатур, переміг на демократичних виборах в 1983 р. президент Аргентини Рауль Рікардо Альфонсін, були проведені реформи повернувши владу законодавчій владі, багатопартійна система, гарантований захист прав людини, забезпечення стабільності і розвитку громадянського суспільства. На початку 1980 рр. воєнна хунта Уругваю була змушена поступитися новому громадянському ряду на чолі з Хулія Марія Койроло, двопартійна система була ліквідована а вплив двох партій «Колорадо» і «Бланко» зменшений. Протягом 1984-1989 рр. опозиційні партії в Чилі домоглися відмін закону про заборону діяльності політичних партій, в результаті економічної кризи і фактично перетворення Чилі на одну із самих бідних країн регіону і розуміння що у сусідніх державах як і у всьому світі авторитарні режими капітулюють , для запобігання ще більших наслідків Аугусто Пиночет провів переговори з опозицією і дійшли до домовленості – починається демократизація в країні, проведення незалежних виборів, але при цьому новий уряд мав би розділити частину влади з воєнними, які мали значний вплив через раду безпеки і міністерство внутрішніх справ, зберігання автономних функцій армії і незалежна від політичних лідерів вироблення військової стратегії, вибори 1989 р. до конгресу увійшли три партії консерватори, ліво центристи і християнсько-демократична партія , був сформований уряд на чолі з новим президентом Патрісіо Айлвін Асокар, в 1993 р. його змінив на посаді Альфредо Едуардо Фрея Руїс-Тагле саме тоді конституція Чилі 1981 р. була переглянута протягом 1990 р. і змінена з введенням низки демократичних законів і гарантій по захисту прав людини.

Наведені приклади допомагають зрозуміти, що в цілому не завжди «демократичний транзит» проходить за оптимістичним сценарієм, є характерна нестабільністю і політичні і економічні кризи, демократизація вимагала мобілізацію всіх опозиційних сил, завдяки суспільному обуренню

вдалося в більшості випадків зупинити конфліктні ситуації ще на початку, характерною рисою є те що іноземне втручання Великобританії і Сполучених Штатів мало позитивний наслідок(після невдачі для Аргентини Фолклендської війни хунта Леопольда Галтьєрі піддалася критиці і народному невдоволенню, що стало поштовхом для початку демократизації), в Нікарагуа, Панамі, Гватемалі і Гаїті теократичний транзит отримав пряму підтримку США. Станом на XXI ст. більшість держав регіону встановлено і розвиваються демократичні режими які відповідають всім або більшості елементам демократії і громадянського суспільства (Уругвай, Чилі, Колумбія, Мексика, Бразилія, Аргентина, Перу, Еквадор, Беліз) разом з тим існують тенденції зворотні, відкату до «гібридного режиму» гальмування демократичного транзиту або його незакінченість ще з минулого століття (Сальвадор, Гондурас, Гватемала, Гаїті) і ополоти автократії (Нікарагуа, Венесуела диктатура Ніколаса Мадуро, Куба – тоталітарний однопартійний режим з домінуючою ідеологією соціалізмом). Саме за Самуелем Гантінгтоном («Третя хвиля демократизації наприкінці двадцятого століття» - в останній чверті XX ст. процес почався глобальний процес у світі, («Третя хвиля демократизації»). Офіційно починалась с падіння режимів в південній Європі, перш за все - «Нової держави» Португальського диктатора Антоніо Де Олівєра Салазара, диктатури Франсиско Франко в Іспанії і диктатури Аманадіоса Андруцопулоса і «Чорних полковників» в Греції і охопила латиноамериканські і азійські держави.

Особливістю «Третьої хвилі» є те що було завершено процес деколонізації(надання незалежності всім колоніям Британської, Голландської, Португальської і Іспанської, Французької колоніальних імперій – в результаті незалежність отримали держави Африки і Індонезії, Південної Азії і Океанії.). Розпадом Радянського союзу і ОВД(Організації Варшавського Договору), але якщо в 1990 рр. більшість країн в різних регіонах світу або завершили процес демократизації або близькі до

завершення то на початку ХХІ ст. досягли процес був призупинений і навіть кількість демократичних держав у світі не збільшилося значуще(особливо регіони де залишилися ополоти авторитаризму і абсолютної монархії і Теократії(духовної монархії), ці тенденції змушують задуматися про третю хвилю поширення в просторі відкату або до стадії «гібридного режиму» або навіть до антидемократичних. Також «третя хвиля демократизації» не торкнулася ні В'єтнаму, Китаю і Північної Кореї, ні Білорусії – кран з соціалістичними або схильними до соціалізму правлячою ідеологією, і цілої низки авторитарних африканських країн.

В сучасності гібридні режими становлять більшу долю країн у світі, як вище розглянувши передумови їх виникнення на багатьох прикладах, можна констатувати що це стійкі явище по часу, гібридні режими наповнені таким самим залученням суспільства до прийняття політичних рішень, але по факту лише як та частка громадських організацій, більш сприятлива атмосфера довіри до влади – але об'єднана з таким явищем як популізм або піар(тобто політичні актори і партії в буквальному сенсі заграють з електоратом, та використовують надлишкові зусилля для привернення уваги, при тому що це може не співпадати з дійсністю), комерційний сектор при цьому може і залучатися до державних програм(тендери закупівлі), але стискаються с монополіями великого бізнесу, допомагають громадянським організаціям, але все ж потребують від держави більшого закріплення в юридичному полі інтересів свого захисту.

Таким чином гібридні режими здебільшого мають характер «неповноцінних демократій» з політичними партіями переважно лідерського типу і занадто бюрократичними, партійна еліта і апарат прийняття рішень дуже відмежований від рядових членів партії, в виборчому контексті це можуть бути і багатопартійні системи, але через низьку довіру до інститутів виборів, та до влади, низький рівень практичного забезпечення прав бізнесу, комерційний сектор вимушений стискатися з жорсткою позицією

контролюючих органів державної влади, що в свою чергу нерідко приводить до корупції або так званого «кришування». Загалом гібридні режими – хоча і стійке явище, але має свій перехід до демократії в результаті реформ і закінчення «демократичного транзиту» м можливо при участі контреліти, або навпаки до тоталітаризму – завдяки домінуванню однієї або двох партій і при неспроможності опозиційних сил, або ж прямим репресіям щодо опозиційних партій та їх представників. Інший шлях також відомий, як це сталося в Малі(в 2021 р. президент Ндау та уряд були усунуті від влади, створений національний комітет порятунку на чолі з полковником Гойта) та Буркіна-Фасо(президент Рок Марк Крістіан Каборе та міністри були заарештовані, парламент був розпущений: до влади прийшов капітан Ібрагім Траоре на чолі з надзвичайним комітетом) гібридні режими перейшли в авторитаризм – цілком здивовано, оскільки воєнні перевороти в останні десятиліття перестали бути для африканського континенту постійним явищем, але заворушення через соціально-економічні кризи в регіонах центральної і західної Африки є загроза встановлення воєнних хунт в інших країнах.

Висновки.

Політичні режими стали значним важелем не тільки розуміння управлінських процесів, а одною із важливих часток, які характеризують країни в цілому. В роботі було досліджено особовості антидемократичних режимів – в різних політичних процесах та їх першоджерела. Нестабільні політичні ситуації та кризи приводили нерідко до послабленню влади в очах суспільства в її компетенції, що в свою чергу приводило до втручання груп інтересів та різних сил – які мали на меті використати існуючі нестабільності собі на користь. Політичні партії особливо лідерського типу прагнуть до консолідації влади в своїх руках(що є і притаманним також і гібридним режимам), разом з цим ефективно розчиненою кризою навіть «штучно» підкріплення більшого числа залучення членів та їх ідеологічне об'єднання прихильників – породжує стійкий загін дії в інтересах партії. Приєднана корупція та необхідне інформаційне залучення, є сильним фундаментом та може привести до тоталітаризму однієї та «кількох штучно союзних» партій. Ідеологія – все ще є сильною стороною політичного піару, приходу до влади, створення іміджу, та навіть пропис стратегій для політичної сили на десятиріччя. Ризики є завжди, але створення досконалих правових систем та залучення громадянського суспільства не дозволить принаймні їх збільшувати в майбутньому. В тих державах, що перехід від абсолютної монархії до створення перших органів влади та реформ був сильний ризик «реакції» що і ставалося через непідконтрольну армію, втручання олігархічних угруповань, та сильних традиційних настроїв у суспільстві. Авторитарні режими або хунти – нестабільний прихід та утримання влади, ці режими за декілька специфічними ознаками(введення надзвичайних станів, припинення сили конституції, розпуску парламенту або зборів) привиди до анархії на місцях, та сутичках між владними групами, в основному позиціонувалися на страху. Не дивлячись на всі позиціонування щодо змін або «особливого витка для всіх» в цілому характер був незмінним за

узгодженою процедурою від репресій до стагнації, або «створення та подолання перешкод» але до таких методів вдавалися лише в конкретних умовах росту радикалізації окремих верств населення, внутрішніх економічних криз.

Загалом антидемократичні режими нехтували правами та свободами, розповсюдження репресій, особливо звернувши увагу в обсязі роботи на використання всіх можливостей в тому числі пропаганди, інформаційної сили маскування та інтерпретація суспільно-політичних рішень в «необхідному руслі». Досліджено різноманітність як і встановлення так і існування подібних режимів в історії та їх генезис, встановлення їх обличчя – жорстокості та епохи страху в народах та багатьох поколіннях.

Проаналізовано на прикладах питання щодо особливостей тоталітарно-авторитарних режимів в латиноамериканському регіоні та африканському континенту – характерними особливостями є історичні причини, регіональними війнами та внутрішніми сутичками, економічними легкими ринками збиту, які стали привабливими для росту злочинних структур(збройних концернів, наркокартелів). Хоча більшість держав змогли пізніше уникнути «застою режиму», та пройти хоча б частковий шлях «демократичного транзиту», тому більшість держав з гібридними режимами, але вірогідність «відкату» і вона більше росте в державах де велика частка економіки монополізована, також і рівень втручання в політичні справи саме лобістів та інших груп інтересів.

Досліджено відмінність тоталітаризму та авторитаризму, їх сутність та прояви, окремо висвітлено питання еліти, її розвитку та витоку впродовж століттями, розуміння того що важливим саме є кадрова політика під час таких рішень як прийняття реформ, початок демократизації або інших змін. Особливо склад еліти та її діяльності, її політичні рішення та дії – генерують наслідки для державного устрою. Політичні партії генерують та освітлюють ідеї для суспільства, принципи – невідвертість інформаційних методів маніпулювання може привести до різних наслідків та не завжди вони можуть

бути контрольованими «що посієш – те й пожнеш», нажалі такими наслідками можуть стати і громадянські війни і заколоти і взагалі протиріччя в суспільстві які не можуть бути вирішеними швидко. Саме правильна система рекрутування допоможе системі управління в її відновленні, надлишковий бюрократичний апарат – перша стадія до олігархізації, та значна прірва між рядовими членами організації та верхівкою, звідси йде і нерівномірність до матеріальних благ, корупція, монополізація значущих сфер та вплив на апарат прийняття рішень держави.

Абсолютні монархії, як праобраз трансформувалися в більш складні форми політичних режимів, де примус, насаджування «єдиної дійсності», повний контроль над суспільством та людиною став набагато міцніше, ідеологічне релігійне(в сучасних державах з абсолютними монархами – Бруней, Оман ОАЕ, Катар, Ватикан) підґрунтя не піддається критиці. Їх сила в тривалості часу, якщо підійти до справи досконало(режим Росаса протримався 23 роки, режим Трухільйо – 22 роки з перервами, режим Дювальє - 14) та інших навіть більш довготривалих антидемократичних режимів.

Авторитарні режими – менш довгострокові, нестабільні а

Протидія подібним тенденціям можлива завдяки і юридично-правовим нормам, так і необхідному рівні політичної культури в суспільстві, сильний рівень громадських організацій, громадський контроль, незалежні СМІ, адже де немає пильності – настає узурпація, це явище підкрадається таємно і поступово.

Гібридні режими – в сучасності дуже поширене явище, як не тільки перехід так і боротьби між силами демократичних реформ та збереження тоталітаризму, так і посилення тенденцій гальмування в середині еліти. Все це приводить до зниження авторитету влади, прояв самотійності та посилення впливу силових структур та їх покроковий контроль. В таких умовах кризові обставини – є основними середовищем для зміни ієрархії влади так і політичного режиму. Деструктивні наслідки авторитарно-тоталітарних режимів відчувається і на державі і на суспільстві в цілому не

дивлячись на позитивні моменти, стагнація на багато років веде до економічної та соціальної відсталості. Сучасними чинниками, особливо враховуючи глобалізацію, антидемократичні режими зосереджені на всебічному контролю та протидії зовнішнім силам та загалом прагнуть до збереження свого існування.

Список використаних джерел.

1. Андерсон Р. Тоталітаризм: концепт або ідеологія. Поліс. 1993. №3. С. 80-109
2. Андрійчук Т. Вимірювання демократії : теоретичні та емпіричні підходи. Політичний менеджмент 2012. №3. С. 11
3. Вакарчук К. В. Перспективи політичної інтеграції в країнах Латинської Америки. *Американські студії*. 2012. С. 24-26.
4. Галака С. Карибська криза С. 315 // *Політична енциклопедія*.
5. Гріневич В. Подолання тоталітарного минулого. *Україна Модерна: міжнародний інтелектуальний часопис*. Київ. 2019.
6. Григорчак І. Еліта як суспільний феномен. *Вісник національної академії державного управління*. 2010. №4. С. 41-50
7. Кащенко З. Загальна історія держави й права нового часу. Розділ VI Латинська Америка. *Бібліотека Гумер – право та юриспруденція*
8. Кіндратець О. Деякі аспекти формування сталої демократії. *Політичний менеджмент*. 2006. №6. С. 44–73
9. Кирилюк Ф. Історія зарубіжних політичних вчень нової доби. Київ. 2008. С. 400-414.
10. Колісник В. Конституційні засади демократичної трансформації публічної влади на пострадянському просторі та визначальні фактори впливу на цей процес. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2011. Вип. 22. С. 18–25.
11. Лазоренко О. Політичні режими : нормативний підхід. Генеза 1996. №1(4). С. 235–244.
12. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.

13. Литвинов О. Роль теорій природного права у створенні сучасного світу (до питання про "другий осьовий час"). *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 1. С. 221-233
14. Лозовицький О. Глобальні демократичні процеси як основа цивілізаційного самовизначення сучасних держав. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 2. С. 300-311. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2018_2_23
15. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд. К.: «К.І.С.», 2004. 220 с.
16. Михельс Р. Соціологія політичних партій у умовах демократії. *Діалог*. 1990. №5–9.
17. Наумкіна С. «Третя хвиля» демократизації: підсумки і перспективи. *Політичний менеджмент*. 2004. № 2. С. 162-170. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2004_2_17.
18. Пехник А. Різновиди тоталітаризму: спільне й особливе. *Актуальні проблеми політики*. 2000. № 9. С. 60-127.
19. Пехник А. В. Поняття, типологія та причини виникнення тоталітаризму : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / А. В. Пехник; кер. роботи Л. І. Кормич; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2000. 19 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2224/Пехник%20А.В..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
20. Пірен М.І. Елітологія: підручник. К: «Талком», 2014. 312 с.
21. Попович Т., Лемак В. Тоталітарний режим: теоретико-правові аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2013. Т. 1. Вип. 23 : Ч. 2. С. 57–59. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/42804>
22. Романюк О. Транзитивні демократії. *Людина і політика*. 2004. №2. С. 23-30.

- 23.Романюк О. Чи може зріла демократія бути неліберальною? *Політичний менеджмент*. 2009. №2. С 75-85.
- 24.Ремізов А. Гібридний режим: деякі проблеми концептуалізації. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2012. №3. С. 55-65.
- 25.Рудич Ф. Політичний режим і народовладдя: спроба політичного аналізу. *Політичний менеджмент*. 2010. №2. С 2-9.
- 26.Скиба В.Й., Горбатенко В.П., Туренко В.В. Вступ до політології. – Київ: *Основи*, 1996
- 27.Спіцин А. Г. Латинська Америка на початку ХХІ століття: основні тенденції соціально-політичного і економічного розвитку. *Вісник МДЛУ*. 2011. №2. С.141-152.
- 28.Феоктистова О. Тоталітаризм: проблема типології і визначення меж у соціальній філософії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Філософія. Політологія*. 2000. № 32. С. 43-45.
- 29.Чабанна М. Критика масового суспільства у Західноєвропейській політичній думці. *Наукові записки НаУКМА. Політичні науки*. 2004. № 31. С. 4-9.
- 30.Чабанна М. Авторитаризм і тоталітаризм уявна подібність та сутнісна різниця. *Політичний менеджмент*. 2003. №2. С. 2-8.
- 31.Чорна Н. Авксентєва Т. Тоталітаризм як соціокультурний феномен: проблема розуміння та нові виклики в інформаційну епоху. *Вісник Харківський національний технічний університет радіоелектроніки*. 2005. С 2-4.
- 32.Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем. Київ: «Тріада плюс».2004. 528 с.
- 33.Arendt H. The origins of totalitarianism. Cleveland and New York: the world publishing company. 1962. URL : <https://cheirif.files.wordpress.com/2014/08/hannah-arendt-the-origins-of-totalitarianism-meridian-1962.pdf>

34. Aron R. An Essay on Freedom N.Y. and Cleveland: AN NAIL. BOOK, 1970. 162 p.
35. Aron R. Democracy and totalitarianism: A theory of Political Regimes. New York: Frederick A. Praeger, Inc., 1969. 262 p.
36. Diamond L. Emerging Democracy: Towards *Consolidation Journal of Democracy*. 1994, Volume 5, Number 3, July. P. 4-17. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj_meGOzNH7AhWimIsKHayrCp8QFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fdl1.cuni.cz%2Fpluginfile.php%2F648530%2Fmod_folder%2Fcontent%2F0%2FDiamond%252C%2520L.%2520%25281994%2529%2520Toward%2520Democratic%2520Consolidation.pdf%3Fforcedownload%3D1&usg=AOvVaw1vuuGLXz8C3HVKJJEGq-7x
37. Diamond L. The Spirit of Democracy: The Struggle to Build Free Societies Throughout the World. New York.: Times Books/Henry Holt and Co., 2008. P 103-176
38. Djilas M. The new class. *Canadian Association of Slavists*. 1958. Vol. Number 3. P. 19-30.
39. Huntington S. The Third Wave : Democratization in the Late Twentieth Century. Norman and London: University of Oklahoma Press., 1991. 366 p
40. Guenther R. Weber M. Economy and Society. Berkeley, London: University of California Press. URL : https://archive.org/stream/MaxWeberEconomyAndSociety/MaxWeberEconomyAndSociety_djvu.txt
41. Hayek F. The Road to Serfdom with The Intellectuals and Socialism. URL : <https://cdn.mises.org/Road%20to%20serfdom.pdf> k> //University of Chicago Press, 1944. C 304.
42. Kohn J. Totalitarianism, the Inversion of Politics URL : https://is.muni.cz/el/fss/jaro2007/SOC768/Totalitarianism__The_Inversion_of_Politics.pdf
43. Mastronardi N. Death Squadron Phenomenon. Rubicator. 2008. P. 42-56

44. Moore B. Social Origins of Dictatorship and Democracy: Lord and Peasant in the Making of the Modern World. Boston. PENGUIN UNIVERSITY BOOKS URL :
https://valeriaribeiroufabr.files.wordpress.com/2016/10/barrington-moore-jr-social-origins-of-dictatorship-and-democracy_-lord-and-peasant-in-the-making-of-the-modern-world-penguin-books-1973.pdf
45. Revel J.-F. The Totalitarian Temptation. *Commentary: The monthly magazine of opinion*. 1977. URL :
<https://www.commentary.org/articles/stephen-haseler/the-totalitarian-temptation-by-jean-francois-revel/>
46. Popper K. The Open Society and Its Enemies Princeton University Press; New edition». 2013. 808 p.
47. Talmon J. L. The Origins of Totalitarian Democracy URL :
<https://www.panarchy.org/talmon/totalitariandemocracy.html>
48. Rothbaum J. The Third Wave: Democratization in the Late 20th Century (Volume 4)»// *Lecture Series «University of Oklahoma Press»* 1993. C. 23-168.
49. Bertram D. Wolfe, Communist Totalitarianism: Keys to the Soviet System. Rev. ed. Boston: Beacon Press, 1961.. URL :
<https://www.cambridge.org/core/journals/slavic-review/article/abs/bertram-d-wolfe-communist-totalitarianism-keys-to-the-soviet-system-rev-ed-boston-beacon-press-1961-xx328-pp-495/E283ECE97D0CAF8710994FC4D2AF0408>
50. Brzezinski Friedrich C. Z. Totalitarian Dictatorship and Autocracy Harvard University Press. 1965. 439 p.